

КОРОЛЬ Денис

*кандидат культурології, доцент кафедри культурології
Національного університету «Кієво-Могилянська академія»,
старший науковий співробітник
відділу культурно-цивілізаційного досліджень
Інституту культурології НАМ України*

CULTUROLOGY VS CULTURAL STUDIES: THE KYIV-MOHYLA ACADEMY CASE

Останніми роками українську науку відчутно «лихоманить» спробами примхливих «реформ» науки та освіти. Особливо це позначається на гуманітарній сфері, котру намагаються всіляко «модернізувати» посадовці, до компетентності яких у цій сфері постає чимало питань. У свою чергу, адміністрації навчальних закладів усе частіше ставлять питання до представників гуманітаристики, а надто до культурологів — чому студенти не бачать у відповідному фаху прибутковості і як моментально здійснити в культурологічній галузі магістерського рівня якісні суттєві зміни відповідно до викликів часу. Подібні моменти бентежать, особливо коли непорозуміння такого роду стаються у стінах Національного університету «Кієво-Могилянська академія».

Справді, саме кафедра культурології НаУКМА є ледь не єдиною, де студентам пропонується не так опанувувати медійні технології чи організацію масових заходів/виставкової діяльності, як поринути безпосередньо в академічну науку, дослідження явищ повсякденності, роботу з джерелами, ази створення академічних статей тощо. То чи насправді подібній кафедрі потрібно терміново переорієнтуватися на «Культурний менеджмент», «Арт-ПіАр» чи створювати факультатив тіктоку? Молодь, дійсно, охоче іде на подібні кафедри, але щось підказує, що тоді наявна академічна складова може відчутно постраждати.

Ба більше того, саму назву кафедри роками перекладають вочевидь неправильно. Адже там ведеться робота не так з Cultural Studies, як з Culturology — тією самою міждисциплінарною галуззю з акцентом на антропологію повсякдення, котру обґрунтував свого часу науковому товариству шановний пан Леслі Вайт. Натомість сферу «Cultural Studies» варто означувати як «культуро-

графія» чи «культурознавство». Якщо Culturology — інтегральна міжгалузєва сфера, структурна та багатогранна, то Cultural Studies — вузькопрофільні, феноменологічні і зазвичай розглядають конкретний прояв у певних обраних ситуаціях.

Ще засмучують спроби позбавити культурологію академічної галузєвості, зробивши її таким собі «вінегретом» з декількох галузей, «хімерою» на стику наук (як-от історія, філософія та мистецтвознавство). Про це вже говорилося неодноразово, але ми б хотіли вкотре озвучити ці очевидні істини.

Розпочати варто з визначення нашого предмета, об'єкта та наукового поля. Що ж саме і в якому ракурсі вивчають культурологи? Основу культури становить саме взаємотворчий процес — регулярно відтворюваний та базований на колективній картині світу (ментальності), а культурну своєрідність зазвичай визначають динаміка та інтенсивність інформаційного взаємообміну груп індивідів одне з одним і з навколишнім середовищем (ландшафтом), у процесі якого ця картина світу й формується. Пропонуємо означити це більш лаконічною та водночас ємкою формулою: *культура — це відтворюваний процес взаємодії індивідів та середовища, що базується на спільній картині світу й розгортається через інформаційний обмін, творчість і технології.*

Означені взаємозв'язки та їхні прояви можливо вивчати передусім через практики повсякденності, що виводить спостерігача за рамки філософського міркування у сферу матеріальних втілень, при тому що мистецтво є лише одним з таких матеріальних проявів, а їх значно більше. З іншого боку, нематеріальна спадщина себе проявляє так само. І оцінити її одноразовими подіями мало реально — потрібні саме регулярні та відтворювані елементи взаємодії індивідів у межах групи та в ландшафті, що виводить вивчення культурних практик та культури повсякденності далеко за межі формальної історичної науки. Інформаційний обмін неunikно призводить до трансформацій як цих практик, так і їхніх матеріальних свідчень.

Звідки виникає поняття культурного ландшафту чи культурної комунікації?

Розуміння всіх цих проявів, звичайно, здатне допомогти в прикладній сфері, як-от творчий захід, артподія чи менеджмент установ дозвілля, але зведення поля культури суто до театрів,

концертів, галерей чи медіа — це конкретне звуження, подібне до того, що всі математичні знання потрібно звести до наочної планіметрії, лишаючи інше поза увагою. Навіть музейна справа, будучи так само інтегральною системою кількох проявів культурного поля, не покриває всіх потреб культурологічного знання.

Водночас є щире сподівання, що оновлена галузь «Culturology and Museology» (sic!) здатна прояснити означені непорозуміння та збагатить у подальшому академічне поле майбутніх досліджень у царині людинознавства.